

Záver

„Zabúdať celý deň na seba“, slová, ktoré sa nám môžu hlboko zaryť do srdca, keď do hĺbky prežijeme a budeme sa snažiť o čnosť pokory, ktorá je v tomto svete tak nesmierne potrebná. Niekedy sa možno zdá, že jej tu vôbec niet, ale otvorme dobre oči a uvidíme, že v životoch tých, ktorí možno každý deň popri nás prechádzajú, sa zračí ona, tá, ktorá je základom dobrého a plnohodnotného života s Učiteľom, ktorý sa pre nás uponížil až na smrť na kríži. On je tým pravým svetlom, ktorý ukazuje svetu, že nie vo veľkých veciach sa skrýva sláva a uznanie našich skutkov, ale v maličkostiach a v uponížení môžeme každý deň zakusovať odmenu, akú svet dať nemôže.

21 ČNOSŤ LÁSKAVOSTI

Úvod³³¹

„Láska je trpezlivá, láska je dobrotivá; nezávidí, nevypína sa, nevystatuje sa, nie je nehanebná, nie je sebecká, nerozčuľuje sa, nemyslí na zlé, neteší sa z neprávosti, ale raduje sa z pravdy. Všetko znáša, všetko verí, všetko dúfa, všetko vydrží“ (*IKor 13,4-7*).

Láska zohráva v živote veľmi dôležité miesto. Práve dnes, v posledných rokoch treba viac hovoriť mladým ľuďom o láske, o jej hodnote, ktorá je tak degradovaná a tiež o jej prejavoch. Byť k niekomu láskavý to znamená mať istý vzťah k blížnemu a podstatou tohto vzťahu je láska.

Aristoteles definuje čnosť ako trvalý návyk konať dobro. Čnosti majú zdokonaľovať činnosť celého človeka. A platí to aj o čnosti láskavosti. Už apoštol Pavol hovorí, že najdôležitejšia z božských čností je láska. Keď budeme plne rozvíjať túto čnosť láskavosti v spojení s láskou, tak vtedy dosiahneme Boha ako najvyššie Dobro, aby sme to dokázali, tak musíme veľa prosiť Boha o to, tak ako prosil sv. František: „Pane, nauč ma skôr milovať iných, než aby mňa milovali...“

³³¹ Porov.: ŠEFČÍK, M.: Seminárna práca. Spišská Kapitula : 2004.

21.1 Láskavosť je prejavom lásky

Vysvetlime si, čo je láska, lebo ona je akoby pôrodníčkou láskavosti a aby sa táto cnosť mohla dobre pochopiť, preto je potrebné ponajprv začať s láskou. O láske sa veľmi veľa spieva, hovorí sa o nej v nespočetných šlágroch. Okolo nej akoby sa točilo všetko. V rozprávkach sa o láske píše, že vie prebudiť k životu skamenených ľudí. Ľuďom z rozprávok, zakliatych pre nejakú nerosť na zvieratá, vie znova vrátiť ich podobu. Tak ako ich čarodejnica začarovala, tak sa silou lásky znova menia na krásnych princov či princezné, hodné lásky. Niekde sa stretáme aj s vyjadrením, že ide o pradávnu túžbu človeka nemilovať len priateľa či priateľku, ale sám sa stať láskou. V dnešnej dobe mnohí automaticky spájajú s láskou predstavu naplnenej sexuality.³³² Tak potom, čo je láska? To je ťažká otázka. Táto otázka má pravdepodobne toľko odpovedí, koľko je ľudí. Každý človek má svoju osobnú definíciu lásky.

Väčšina odborných slovníkov tvrdí, že láska je veľká náklonnosť k niekomu alebo niečomu. Pred tým ako podáme nejakú definíciu, je potrebné nezabudnúť povedať, že láska má mnoho podôb. Môžeme milovať rodičov, priateľov, učiteľov, príbuzných, ale každého iným spôsobom. No nesmieme zabudnúť, že na prvom mieste, koho máme milovať, stojí Boh. Lásku by sme mohli ešte rozdeliť na nebeskú a na lásku pozemskú. Čo však robí dnešný svet je, že na nebeskú lásku by chcel radšej zabudnúť a pozemskú zase zosmiešniť. Neodlučiteľnou súčasťou nebeskej lásky je Boh. Inak by sme ju mohli nazvať aj „duchovnou“, čiže je to láska, ktorá nás pozdvihuje k Bohu.

Spisovateľka podáva takúto definíciu lásky: „Láska ustavične koná to, čo je fyzicky, morálne a psychicky dobré pre druhú osobu.“³³³ Či sa už láska definuje tak či onak, jedno je isté, všetci ľudia intuitívne chápu, o čo ide. Pestalozzim pekne hovorí o láske, že kde si ľudia prejavia lásku, tam je blízko Bohu.³³⁴ Ide o to, aby sme sa stali nielen konzumentmi lásky, ale aby sme sa sami stali tou láskou, lebo iba vtedy budeme môcť plne milovať všetko okolo seba.³³⁵ A keď sa tak stane, tak nebudeme mať problém všetko konať z lásky, lebo čokoľvek konáme z lásky, hoci aj malé alebo nepatrné veci, všetko bude prinášať hojné ovocie. Jedine ten, kto má pravú a dokonalú lásku, v ničom nehľadá seba, ale chce, aby sa všetko dialo len na slávu Božiu. A iskrička pravej lásky spôsobí, že človek pocíti, že všetko pozemské je len číra márnosť.³³⁶

Čo predpokladá pravá láska? Poznanie. Čím viac niekoho poznáme a zistíme, že je hoden našej lásky, tým viac bude táto láska hlbšia a vernejšia, ochotná pre milovaného aj na tie najväčšie obety. Takto ľahšie pochopíme mučeníkov, ktorí z lásky k Bohu radšej obetovali svoj život, než aby sa dopustili hriechu.³³⁷ Nato,

³³² Porov.: GRÜN, A.: *Anjeli pre život*. Bratislava : LÚČ, 2003, s. 9.

³³³ RIVEST, M.: *Mať tak krídla*. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 2001, s. 37.

³³⁴ Porov.: HLINKA, A.: *Každý sa môže zmeniť*. Bratislava : DON BOSCO, 1994, s. 279.

³³⁵ Porov.: GRÜN, A.: *Anjeli pre život*. Bratislava : LÚČ, 2003, s. 9.

³³⁶ Porov.: KEMPENSKÝ, T.: *Nasledovanie Krista*. Trnava : SSV, 1993, s. 38 - 39.

³³⁷ Porov.: GUSIČ, J.: *Kristova výzva veľkodušným*. Bratislava : LÚČ, 1994, s. 98.

aby sme mali toľko veľa lásky, koľko jej mali svätci a mučeníci, musíme veľa prosieť o ňu. K Bohu musíme obracať svoj zrak a vyprosovať si od neho veľa potrebných milostí, aby sme vedeli napredovať v ceste lásky. Aby sa naša láska nedegradovala, musíme ju hľadať v tichosti, musíme nájsť svoj vnútorný stred, kde sa naše vedomie stretá s Bohom. Musíme chcieť ticho predtým, než ju získame. Iba 30% našich myšlienok sa dá vyjadriť slovami. Učme sa od Ježiša, ktorý bol tichý a pokorný srdcom, a predsa tak miloval svet, že dal seba samého za nás, aby nik z nás nezahynul.³³⁸ Jedine v tichosti nájdeme zmysel lásky. Inak ak by sme chceli vylúčiť čas na ticho v láske, tak vtedy sa ona degraduje. Filozofia túto degradáciu lásky nazýva „altruizmus“. Objektom altruizmu nie je konkrétne individuum. Milovať máme preto, že ono je nám cudzie a odlišuje sa od nás. No však to je opakom skutočnej lásky, v ktorej milujeme vždy konkrétnu osobu, no nie preto, že sa od nás líši, ale preto, že je nám blízka a je s nami identická. Niektorí v tomto smere zase lásku chápu iba v rovine vegetatívnej, pohlavnej.³³⁹ Nietzsche a Marx nemajú pekné slová o láske. Zväčša však majú na mysli niektoré jej formy. Odtiaľ napríklad Shakespeareov výrok: „Byť múdrom a milovať, to človek nedokáže,“ alebo: „sladká láska myslí, vyjadruje sa iba v tónoch, lebo myslenie, myšlienky sú pritom ďaleko“.³⁴⁰ Dost' nepekne sa o láske vyjadril aj Schopenhauer, lebo podľa neho láska je klam, ktorý používa vôľa na zachovanie jednotlivca.³⁴¹ Ako predísť takýmto degradáciám? Jedine tým, že v tichosti budeme hľadať vyšší zmysel lásky, než ju len redukovať na konzumný spôsob užitia. Musíme sa aj naučiť dôverovať Bohu a dovoliť mu, aby nás zahrnul svojím pokojom a láskou. Ak máme Boha vo svojom srdci, oveľa ľahšie zvládame ťažké situácie a dokážeme aj odolávať tlaku spoločnosti, ktorá si myslí, že sexuálne vzťahy sú jedinou cestou, ako nájsť lásku.³⁴²

Tento vstupný úvod je potrebný na to, aby sme lepšie pochopili lásku. Teraz sa môžeme začať zaoberať prejavmi lásky a jedným z takýchto prejavov lásky je samá láskavosť. Láskavosť môžeme zaradiť pre mnohých ľudí medzi nenápadnú čnosť, ktorá je rozumnou. Tým nechceme povedať, že by ostatné čnosti takými neboli, pretože aj keď ich nechápeme hneď v celej ich vznešenosti, predsa vždy osvetľujú a zdokonaľujú rozum. Ale pred láskavosťou sa skláňa aj rozum, ktorý je osvetlený len prirodzeným svetlom. Táto čnosť sa prejavuje aj trepezlivosťou a zhovievavosťou, ale v jej strede musí však horieť oheň lásky, inak by bola nezmyselnou, absurdnou, ak by tento oheň lásky dohorel. Áno, v jej strede musí práve stáť láska.³⁴³

³³⁸ Porov.: MALONEY, G.: *Láska sa dáva v tichu*. Trnava : Dobrá kniha, 1999, s. 135 - 136.

³³⁹ Porov.: BOCHENSKI, J. M.: *Slovník filozofických pověr*. Praha : ACADENIA, 2000, s. 14.

³⁴⁰ HLINKA, A.: *Každý sa môže zmeniť*. Bratislava : DON BOSCO, 1994, s. 279 - 280.

³⁴¹ Porov.: MONDIN, B.: *Dejiny filozofie XIX. a XX. storočia*. Spišská Kapitula : Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka, 1997, s. 178.

³⁴² Porov.: RIVEST, M.: *Mať tak krídla*. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 2001, s. 40.

³⁴³ Porov.: ROBERTI, P. J.: *Nenápadné čnosti*. Bratislava : SERAFÍN, 1992, s. 19.

Keď je reč o láske a láskavosti v súvislosti s cnosťou, tak nemáme na mysli ani zamilovaných ani bežné prejavy lásky, ba ani číry cit či súcit, ale rozhodnutie vôle, určité životné zameranie, v ktorom rozhodol som sa pracovať na dobre bližneho. Ešte raz je potrebné zdôrazniť, že keď je reč o láskavosti ako cnosti, tak vtedy ide o prístup k svetu, najmä k človeku.

Čnosť láskavosti je to najvyššie, čo človek môže v živote realizovať. Rozhodujúce nie je prostredie, ale nezištnosť a autentickosť lásky. Všetci cítia, že je zárukou správnosti existenciálneho zamerania človeka, a to aj uprostred sfanatizovaného náboženstva alebo ateizmu. Nie je však možná bez Boha. Buď pramení z neho, alebo do neho vyúsťuje. Láska k ľuďom je najlepšou, ak nie jedinou prípravou a či podmienkou na stretnutie s Bohom. I preto treba hľadať kritérium láskavosti ako cnosti v evanjeliu a ostatných knihách Nového zákona.³⁴⁴

21.2 Boh je mierou láskavosti

Boh vo všetkých svojich dielach ukazuje svoju láskavosť, svoju dobrotu, svoju milosť, svoju lásku, ale aj svoju spoľahlivosť, svoju stálosť, svoju vernosť a svoju pravdu. „Tvoje meno budem oslavovať, pretože si milosrdný a verný“ (Ž 138,2). On je Pravda, lebo „Boh je svetlo a niet v ňom nijakej tmy“ (1Jn 1,5); on je Láska, ako učí apoštol Ján (1Jn 4,8), (KKC 213).

Konaním čnosti láskavosti sa neprestajne cvičíme v láske k bližnému a v nej sa potom dokonale odráža láska k Bohu. Boh chcel, aby sme túto vznešenú čnosť mali stále pred očami.³⁴⁵

Tomáš Kempenský ospevuje túto čnosť a chváli Boha týmito slovami: „Láska je veľká vec a vôbec veľké dobro; ona jedine uľahčuje každé bremeno a oddane znáša všetky protivenstvá.“ Potom vraví, že čnosť lásky a láskavosti smerujú stále hore, k nebu, a nedajú sa zadržať nijakými úzkymi záujmami. Chcú byť slobodné, zbavené akejkoľvek svetskej náklonnosti, a preto nie je nič sladšie ako tieto čnosti, nič silnejšie, nič vznešenejšie, nič rozsiahlejšie, nič príjemnejšie, nič dokonalejšie, nič lepšie ani na nebi, ani na zemi; lebo oni sa zrodili a sú v Bohu.³⁴⁶

Prv ako Kristus trpel na kríži a zomrel, myslel na nás Boh vo svojej nekonečnej láskavosti. Kedy nás začal Boh milovať? Vtedy, keď začal byť Bohom. A kedy začal byť Bohom? Nikdy, lebo Boh je bez začiatku a bez konca. Teda nás miloval od večnosti. Ústami proroka Jeremiáša hovorí: „Večnou láskou som ťa miloval, láskou a milosrdenstvom som ťa k sebe priťahoval“ (Jer 31,3). Chcel v nás vzbudiť myšlienky oddanosti k láskavosti a k službe druhým ľuďom, lebo

³⁴⁴ Porov.: HLINKA, A.: *Každý sa môže zmeniť*. Bratislava : DON BOSCO, 1994, s. 283.

³⁴⁵ Porov.: ROBERTI, P. J.: *Nenápadné čnosti*. Bratislava :1992, s. 25.

³⁴⁶ Porov.: KEMPENSKÝ, T.: *Nasledovanie Krista*. Trnava : SSV, 1993, s. 135 - 136.

keď on nás miloval a preukazoval nám svoju dobrotu a láskavosť, tak tým skôr by sme mali konať podľa jeho príkladu.³⁴⁷

Boh mal vždy záľubu v láskavosti a miernosti. Už v Starom zákone, kde prevládala prísnosť a bázeň, sa dozvedáme, že Božie predpisy sa prejavujú veľkou miernosťou a láskavosťou. A evanjelium ako zákon lásky, milosti a láskavosti, má v sebe pečať ducha nášho Spasiteľa. Skúsme sa pozrieť na Ježiša Krista a jedine tak plne pochopíme túto božskú čnosť, čnosť láskavosti.

Pán Ježiš prišiel na svet, aby ho spasil a poučil. Tridsať rokov života prežil v malom a neznámom mestečku, pod chudobnou strechou v poddanosti a poslušnosti, v skrytosti a práci. Pán chcel, aby jeho predchodca Ján Krstiteľ nejedol chlieb a nepil víno, pretože mal hlásať na púšti pokánie, no však Kristus, keď býval v mestách, jedol chlieb a pil víno, hoci mu to farizeji vyčítali. Prečo? Chcel žiť ako ostatní. Ktorýsi farizej pozval Ježiša do svojho domu, aby s ním jedol. V meste bola aj istá žena, hriešnica, Mária Magdaléna. Keď sa dozvedela, že je hosťom vo farizejovom dome, priniesla alabastrovú nádobu s voňavým olejom, s plačom pristúpila k jeho nohám, začala mu slzami máčať nohy a utierala mu ich svojimi vlasmi, bozkávala mu ich a natierala voňavým olejom (porov. Lk 7,36-38). Pán si všimol, že farizejovi sa to nepáči a že o ňom zle zmýšľa. Na svoje ospravedlnenie neprehovoril však ani slova, ale jeho božská dobrotu hájila ženu, ktorej srdce prenikla úprimná ľútosť.

Inokedy zase k nemu priviedli cudzoložnicu, ale Pán ju neodsúdil. Prítomní farizeji sa preto pohoršili. Pán Ježiš sa zohol a mlčky písal do piesku. Nato jeden za druhým zahanbení odchádzali. Prečo im priamo nevyčítal ich mnohé a časté previnenia? Jeho láska žiari v ústrety spravodlivým i hriešnikom. Stačilo mu, že ich napomenul bez pokorenia.

Ježiš so svojou láskavosťou k ľuďom ide ďalej. Aby obrátil a poučil ženu Samaritánku pri Jakubovej studni, tak za najväčšej páľavy opúšťa chládok mesta. Zrieka sa pohodlia, aby zachránil dušu. A keď raz prechádzal Samáriou do Jeruzalema, nechceli mu obyvatelia poskytnúť pohostinstvo. Vyhnali učeníkov, ktorí mu hľadali nocľah. Aká bezočivosť, odoprieť a nedovoliť ani prechod! Jakub, ba aj mierny a láskavý Ján rozhnevaní žiadajú, aby obyvatelia boli potrestaní ohnivým dažďom. Ale Pán im láskavo vyčíta, že nepoznajú dobre ducha lásky, ktorého prišiel na zem zvestovať.

Ježišovu dobrotu a láskavosť skúsili aj deti. Hrnuli sa k nemu, aby ho lepšie videli, chceli mu pobožkať ruky a potešiť sa s ním. A on, hoci bol vyčerpaný apoštolskou prácou, predsa ich bral do náručia, prijímal prejavy detských srdc, žehnal ich a učeníkom nedovolil, aby deťom zabraňovali prísť k nemu.

V podobenstve o márnoträtom synovi je sám tým láskavým otcom, ktorý prijíma zblúdeného syna s takou nežnosťou a dobrotou, že nad tým žasneme.

Niekedy sa nám môže Kristus javiť, že je prísny a neľútosný. Príkladom toho

³⁴⁷ Porov.: SALESKÝ, F.: *Filotea*. Rím : Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda, 1989, s. 264 - 265.

je, keď k nemu prišla žena, ktorá nebola Dávidovou dcérou a prosila ho o uzdravenie dieťaťa. Ale Pán jej nechcel vyhovieť. Vraj neprišiel robiť zázraky pre psov, t. j. pre modlárov. Ale bola to iba skúška ženy. Ona mala takú silnú vieru, že za prejavenu dôveru jej dobrý Majster urobil, o čo ho prosila.

Aby sme ešte lepšie mohli pochopiť Pánovu láskavosť a zhovievavosť, poukážme na to, že jeho učeníci boli pred prijatím Ducha Svätého nevzdelaní, domýšľaví, plní chýb, ktoré znepríjemňovali styk s nimi. A predsa bol k nim trpezlivý, miloval ich duše. Osobitne drahá mu bola čistá duša Jána, ale aj zradcovi Judášovi podal dôkaz svojej veľkej lásky.³⁴⁸

Vrchol jeho láskavosti sa prejavil v ukrutnej smrti na kríži. Ježiš sa pred svojím zajatím cítil veľmi osamotený. Zatiaľ čo jeho apoštoli obďaleč spokojne spali, on sa vytrvalo modlil k svojmu Otcovi, aby mu pomohol. Nevyčítal apoštolom, že ho nechali samého v tejto ťažkej situácii, ale z veľkej lásky k nim sa ešte aj za nich modlí. Nevyčítal im ani to, že tí, ktorí mu boli najbližší, ho opustili. Judáš ho zradil, Peter zaprel, a ostatní, keď prišli vojaci, zutekali. Ježiš nám ukazuje, že aj keď sa občas môžeme cítiť opustení od všetkých, dokonca aj od Boha, nie je to tak. Môžeš sa stať obeťou zrady, cítiť hlboký žiaľ a nedostatok lásky, ale raz bude večná láska tvoja. Dôležité je vytrvať a nevzdať sa. Veď Kristus mal toľko lásky k nám, že vydržal v ukrutnom bičovaní a nevzdal sa v nesení kríža, aj keď trikrát padol. Zakaždým vstáva a prichádza až na Golgotu, kde preukazuje vrchol svojej lásky a láskavosti voči nám.³⁴⁹

Kráčajme po stopách nášho Majstra, ktorý bol ku všetkým láskavý a budeme šťastní. Rozdávejme všade úsmev, lásku a otvárajme svoje srdcia voči druhým.

21.3 Z Božej láskavosti vyplýva láskavosť k bližným

Krizma, ktorú Cirkev od čias apoštolských používa pri sviatosti birmovania a pri svätení, je zmiešanina olivového oleja a balzamu. Takto sa nám potom zobrazujú aj dve čnosti, ktoré sa spojili najmä v osobnosti Krista, a to je láskavosť a pokora. Obrazom pokory je balzam, ktorý vo vode padá na dno a ľahký olivový olej, ktorý vždy pláva na povrchu, je obrazom láskavosti. Kristus slovami: „Vezmite na seba moje jarmo a učte sa odo mňa, lebo som láskavý a pokorný srdcom“ (*Mt 11,29*), nám preto tak veľmi odporúča tieto dve čnosti, lebo nám uschopňujú srdce k Božej službe a oduševňujú k nasledovaniu Krista. Pokora približuje k Bohu, láskavosť zas riadi a zdokonaľuje naše vzťahy k bližným.

³⁴⁸ Porov.: ROBERTI, P. J.: *Nenápadné čnosti*. Bratislava : SERAFÍN, 1992, s. 25 - 29.

³⁴⁹ Porov.: RIVEST, M.: *Mat' tak krídla*. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 2001, s. 39.

Láskavosť je čnosť, ktorá všetky ťažkosti spoločného nažívania premáha láskou. Je zároveň aj korunou a kvetom lásky k blížnemu.³⁵⁰ Máme milovať blížneho ako seba samého (*porov. Mt 22,39*). Ak sa nemá láska k blížnemu vyčerpať vo vznešených slovách, ak má prejsť do skutkov, musí byť usporiadaná. Kresťanská výchova dvoch tisícročí nás naučila lásku k Bohu a lásku k blížnemu spájať. Častokrát zabúdame na to, že nerozlučnosť obidvoch lások je vlastne jednotou dvoch protikladov, podivuhodnou jednotou, ktorou sa vyznačujú tajomstvá Boha samého. Tu môže povstať otázka: Ako vytvoriť túto jednotu, a ako zlučiť úplnú a bezvýhradnú lásku k Bohu so starosťami o našich blížnych? V spoločnosti ľudí sa nám podarí myslieť na Boha a konať jeho vôľu iba vtedy, ak dokážeme vidieť Boha i v blížnych. Už na začiatku Starého zákona čítame, že človek je Božím obrazom (*porov. Gn 1,26*). Ale v pravom zmysle môžeme prežívať jednotu medzi svetom Božím a ľudským iba po vteleení Ježiša Krista.

Človek, ktorého stretáme na ulici a s ktorým sa stýkame, je Božím obrazom. Ak mu slúžime, ak mu vzdávame pravú úctu, slúžime samému Bohu. Základnými pravdami o láske k blížnemu sú:

1. stvorenie človeka na Boží obraz;
2. vteleenie Syna Božieho, Boh sa stáva človekom;
3. Kristus sa výslovne stotožnil s človekom.

Spasiteľovo človečenstvo nás neodvádzalo od jeho božstva, naopak nám ho priblížilo. Tak i ľudia, na ktorých sa dívame ako na údy spojené s hlavou, Kristom, ako ratolesti vštepené do kmeňa, nemôžu nás odvádzať od Boha. Umožňujú nám, naopak, preukázať Bohu to, čo by sme mu ináč preukázať nemohli, môžeme ho ošetrovať, opatrovať, dávať mu z vlastného nadbytku.

Mravouka nám zdôrazňuje, že láska k blížnemu sa vzťahuje na všetkých, ktorých miluje Boh, a tak potom kresťanská láska sa vie preniesť cez mnohé osobné, rasové, stavovské a národné antipatie.³⁵¹

Táto láskavosť voči blížnym sa prejavuje vo viacerých vlastnostiach, hlavne v tom, že má byť bez hraníc. Kresťan má milovať blížneho tak, ako nás miloval Kristus. Ďalšou vlastnosťou má byť, že má ísť o láskavosť nie z donútenia, ale z priateľstva, čiže má to byť priateľská láskavosť a z nej potom vychádza dobroprajnosť, jednota, dôvera a ochota vytvárať spoločenstvo s druhými.³⁵²

Konštatujeme, že náš život je len putovaním do večnej vlasti. Nehnevajme sa a neškriepme sa na tejto ceste s blížnymi. Putujme všetci v láske, v svornosti, pokojne a priateľsky so svojimi sestrami a bratmi. Majme neochvejnú zásadu nikdy sa nenahnevať a hnev pod nijakou zámenkou nepripustiť do svojho srdca. Nepokladajme sa za láskavejších v porovnaní s druhými, hoci v skutočnosti takými nie sme. No však o svojich blížnych zmýšľajme vždy dobrotivo

³⁵⁰ Porov.: SALESKÝ, F.: *Filotea*. 1989, s. 133.

³⁵¹ Porov.: ŠPIDLÍK, T.: *Pramene svetla*. Trnava : SSV, 2000, s. 262 - 266.

³⁵² Porov.: FORGAN, V. I.: *O čnostiach*. Trnava : SSV, 1991, s. 33 - 34.

a nešetříme milými a láskavými slovy. Buďme přátelský a láskaví nejen k cizím lidem, ale aj ku svojim příbuzným a susedom.³⁵³

21.4 Od láskavosti k svätosti

„Vy teda buďte dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec“ (Mt 5,48).

Pán od nás očakáva vážne rozhodnutie a ním je: usilovať sa o svätosť. „Buďte dokonalí...“ Pán sa neobracia len k apoštolom, ale ku všetkým ľuďom, ktorí chcú byť jeho skutočnými učeníkmi. V evanjeliách sa dozvedáme správu, že keď Ježiš skončil reč, tak zástupy žasli nad jeho učením. Do tohto zástupu počúvajúcich patrili matky, rybári, remeselníci, zákonníci, deti... Všetci mu rozumeli a žasli, lebo Ježiš hovoril ku každému z nich.

Stupeň osobnej svätosti nezávisí od pozície zastavanej v spoločnosti ani v Cirkvi, ale jedine od toho, v akej miere človek žije lásku. Učiteľ vyzýva k svätosti nezávisle od veku, rasy alebo spoločenského postavenia. Niet takého nasledovníka Krista, ktorému by sa nedalo osobného povolania k svätosti. Na dosiahnutie tohto cieľa, cieľa svätosti je potrebná námaha trvajúca po všetky dni nášho pozemského života.³⁵⁴ Súčasťou tejto námahy je aj samotná láskavosť. Všetky aktivity kresťana majú svoj jediný zmysel a opodstatnenie v láske, ku ktorej povoláva Boh človeka. Láska s láskavosťou a svätosť sa majú k sebe ako telo a duša v človekovi. Ako duša oživuje telo a je princípom všetkej jeho činnosti, podobne aj láska je akoby oživujúcim princípom svätosti nášho života. Láska s láskavosťou sú podstatou svätosti a tvoria obsah kresťanskej dokonalosti.³⁵⁵

Vrcholom tejto dokonalosti je láska k Bohu a k blížnemu. Zase nemôžeme tvrdiť, že láska k sebe je zdrojom všetkého zla. Veď už Aristoteles vraví, že čo je na tom zlého, že máme radi sami seba? Veď by sme ani ináč nežili! Aký úžitok by z toho mali iní, keby sme chceli sami sebe zle? Tento veľký staroveký filozof sa odvážil dokonca povedať, že nie je iná skutočná láska než tá, že máme radi sami seba. Veď matka miluje deti, pretože ich považuje za časť svojej vlastnej osoby. Máme radi priateľa, pretože je naše „druhé ja“. Egoizmus je prekážkou k dokonalosti a jedinou cestu, ako sa z neho dostať, vidí Aristoteles v pravom priateľstve. S priateľom máme spoločné záujmy, myšlienky, časť života. Kto nemá priateľa, škodí nakoniec sebe. Kresťanstvo toto spoločenstvo medzi ľuďmi posilnilo zvláštnym nadprirodzeným spôsobom. V Kristovi sme všetci jedno ako údy jedného tela. Milovať blížneho teda znamená aj milovať seba. Čo robí egoizmus? Ničí spojenie človeka s blížnym a s Bohom, a vytrháva z ľudských srdiec akúkoľvek láskavosť.³⁵⁶

³⁵³ Porov.: SALESKÝ, F.: *Filotea*. 1989, s. 134 - 136.

³⁵⁴ Porov.: CARVAJAL, F.: *Hovoriť s Bohom - Pôst, Veľká noc*. Bratislava : LÚČ, 1999, s. 71 - 72.

³⁵⁵ Porov.: JANÁČ, P.: *Tajomstvo svätosti*. Spišské Podhradie. 2003, s. 42.

³⁵⁶ Porov.: ŠPIDLÍK, T.: *Pramene svetla*. 2000, s. 359 - 360.

Láska a láskavosť tvoria nielen podstatu svätosti, ale sú zároveň aj znakom a svedectvom stupňa dokonalosti. Čím väčšia a dokonalejšia je láska, ktorou milujeme Boha, tým vyššia je naša osobná svätosť. A čím väčšiu láskavosť preukazujeme bližným, tým sme vyššie v dokonalosti života. A tak rast v láske a láskavosti považujeme za hlavný spôsob rastu svätosti človeka. Na pomoc v tomto raste slúžia potrebné milosti, ktoré dostávame od Boha a nimi sa svätosť dosahuje účinnejšie a ľahšie. O dokonalosť života sa majú snažiť nielen kňazi a rehoľné sestry, ale i veriaci, ktorí aj vo svetských povolaniach slúžia Bohu a žijú z viery. Všetci sa máme snažiť rásť v láske a láskavosti voči druhým.³⁵⁷

Svätosť, vzrastajúcu lásku k Bohu a bližným, môžeme získať uprostred denných záležitostí nášho života, ktoré sa často opakujú so zdanlivou jednotvárnosťou. Na to, aby sme milovali Boha a slúžili mu, netreba konať nič mimoriadne. Od všetkých ľudí bez výnimky Kristus požaduje, aby boli dokonalí, ako je dokonalý ich Nebeský Otec. Pre obrovskú väčšinu ľudí byť svätým znamená posväcovať vlastnú prácu, posväcovať sa v práci a posväcovať iných svojou prácou a takto stretnúť Boha na cestách svojho života.

Aby sa práca mohla zmeniť na prostriedok svätosti, musí byť po ľudskej stránke dobre vykonaná, lebo Bohu nemôžeme dať nič, čo je chybné a nedokonalé. Dobre vykonaná práca predpokladá, že dbáme aj o drobné povinnosti, ktoré sa viažu na túto prácu. A takto musíme ešte uplatňovať aj čnosť láskavosti, čo znamená byť milým a spravodlivým voči svojim spolupracovníkom.

Kresťan sa s Božou pomocou má snažiť premeniť každú všednú vec, ktorej sa denne dotýka a prácu, ktorú denne vykonáva, na niečo šľachetné a veľmi cenné: nie na zlato, ako sa to píše v niektorých legendách, ale na milosť a slávu Božiu. Cirkev nám pripomína, aby sme boli uprostred sveta, a aby sme všetko, čo je na zemi, zamerali na Boha. Bude to možné len vtedy, keď budeme zjednotení s Kristom cez modlitbu, sviatosti a čnosti.

Ak chceme napredovať v svätosti, tak si musíme uvedomiť, že máme byť „druhým Kristom“. O Ježišovi a jeho pozemskom živote bolo ako zhrnutie povedané: „... on chodil a dobre robil“ (*Sk 10,38*). A to isté by sa malo dať povedať o každom z nás.

Buďte teda dokonalí... Z toho je každému jasné, že všetci v Krista veriaci sú v každom stave a postavení povolani k plnosti kresťanského života, a táto svätosť má nás viesť i k ľudskejšiemu životu.³⁵⁸

Ak chceme byť svätí, tak si uvedomme, že svätosť si vyžaduje veľkú láskavosť k bližným, život stálej obety a ustavičného sebazapierania, lebo láska k bližnému nás musí niečo stáť. Nezabudnime, že celý život je potrebné premáhať lenivosť, hnev, sebalásku, zmyselnosť a všetko, čo narúša našu láskavosť k druhým.

³⁵⁷ Porov.: JANÁČ, P.: *Tajomstvo svätosti*. 2003, s. 63 - 64.

³⁵⁸ Porov.: CARVAJAL, F.: *Hovoriť s Bohom - Pôst, Veľká noc*. Bratislava : LÚČ, 1999, s. 73 - 76.

Ak si budeme svoje povinnosti plniť horlivo a svedomito, Boh nám pomôže, aj keď sa dostaví nechúť, únava alebo nešťastie. Všetko konajme s myšlienkou, že Boh nás vidí. A to najdôležitejšie v svätosti je: správať sa ku každému, kto sa k nám približuje, s Ježišovou láskavosťou a tichosťou.³⁵⁹

Záver

Každá čnosť vychádza z lásky a najbližšie k nej je práve láskavosť. Túto čnosť môžeme vidieť u viacerých svätcov, ktorí sú nám vzormi. Vzorom všetkých vzorov je sám Ježiš, ktorý bol láskavý nielen k apoštolom, ale aj k všetkým ľuďom. V práci sme načrtli niekoľko prípadov, v ktorých sa prejavil Kristus ako Kráľ a Studnica láskavosti. Táto čnosť nespočíva len v milých slovách, ale aj v samotných skutkoch, ale aj v pokarhaní, kedy nám ide o dobro toho druhého. Snažme sa pochopiť, že byť láskavým znamená milovať druhých, úplne sa im rozdávať a slúžiť svojim bratom a sestrám.

„Máme moc byť v raji s Bohom už teraz, byť šťastní s ním aj v tejto chvíli, ak milujeme, ako on miluje, ak pomáhame, ako on pomáha, ak dávame, ako on dáva, ak slúžime, ako on slúži“ (Matka Tereza).

22 ČNOSŤ TICHOSTI

Úvod³⁶⁰

Tichosť ako čnosť je v literatúre málo uvádzaná. To môže zvädzať a zaraďovať ju medzi okrajové, nepodstatné čnosti. A práve na túto dôležitosť čnosti poukážeme.

22.1 Filozofia čnosti tichosti

O čnostiach možno hovoriť z rôznych hľadísk. Ináč sa na problém čnosti pozerá náboženstvo, iný prístup k problematike čnosti má filozofia. A zasa

³⁵⁹ Porov.: ROBERTI, P. J.: *Nenápadné čnosti*. Bratislava : SERAFÍN, 1992, s. 61- 63.

³⁶⁰ Porov.: VOLF, F.: *Seminárna práca*. Spišská Kapitula : 2004.